

ЈОСИП СИБЕ МИЛИЧИЋ – СУДБИНА ИШЧЕЗЛОГ ПЕСНИКА

Уводна реч

Сибe (Јосип) Миличић (Брусје на Хвару, 1886 – Бари, 1944), песник, приповедач, романописац, сликар, дипломата Краљевине Југославије, носилац бројних ордена (руских, српских, француске Легије части, италијанских и других), после нерасветљене смрти 1944. године у Барију у партизанској болници остао је без правог места у историјама српске и хрватске књижевности. Изванредан таленат, полиглот, дипломата и личност која је испуштена из прецизнијих тумачења и одређења у књижевном и ликовном окружењу, Сибe Миличић се после Другог светског рата помиње једино као део авангардне групе уметника.

Ток животне судбине, образовања водио је Миличића у епицентар европских уметничких покрета. Миличић је имао срећу да лично упозна Маринетија у Риму 1911. и тако на самом извору види стварање новог правца авангарде. Миличићева улога у формирању авангардног покрета код нас после 1918. године је изузетна јер је био један од ретких писаца који је још пре Великог рата упознао и немачки експресионизам и италијански футуризам. Активно сарађује и пре Првог светског рата у *Српском књижевном иласнику*, *Босанској вили*, *Бранковом колу*, *Делу*, а потом у *Крфском забавнику*, *Дану*, *Мисли*, *Јагранској сџражи*, *Зеници*, *Речи и слици*. Није случајно да је излагао прва ликовна дела у Бечу још 1911. године, да би 1921. наступио у Београду са Петром Добровићем, Савом Шумановићем и Живорадом Настасијевићем. Један је од оснивача српског ПЕН клуба.

Прве две збирке *Пјесме* (1907) и *Десет њјесама о Дон Хуану* (1911) објављује на латиници и ијекавицом; 1914. прелази на екавицу и ћирилицу, када објављује у Дубровнику збирку 3. До 1941. године објавио је 13 песничких, прозних дела и преводе Леопардија на екавици у Београду. Последњу збирку *Ајокалийса* објављује 1941. на латиници ијекавицом у Загребу. Најзначајнија дела су збирке *Књија радосици* и *Књија вечности*, које су синтеза немачког експресионизма и футуризма.

Миличићево дело прожето је симболима борова, маслина, мора, родног простора Хвара, као и космичких тела: Сунца, звезда и Ме-

сеца, као основних појмова његовог програма космизма који се ослања на соларни мит уграђен у основе немачких песника прве деценије 20. века. Човек изузетне лепоте, даровит, омиљен у женском друштву, како сведоче Милош Црњански и Бранимир Ћосић, био је космополитска личност која је највећи део свог опуса створила у Београду. Разапет између строгог језуитског васпитања, изузетне културе и поверења у науку, страственог темперамента, Сибе Миличић је човек трагичке кривице. Судбина животних токова, спој медитеранског и средњоевропског, родни простор и време у коме је живео гледајући распад два велика царства, стварање Југославије и потом њен слом као да су оставили трагове и на његовој личности и делу и после смрти. Судбина једног простора и времена поиграла се сећањима и када је овај темпераментни уметник нестао у космосу својих песничких визија остали су само његови стихови: „Живим као што живи дрво, тица, не за себе већ за живот, за вечност живота: ето, то је Радост”. Можда је нови век и миленијум тренутак када би требало да скинемо патину са овог заборава.

У овом темату доносимо увиде у Миличићев бечки докторат, које на немачком језику даје Љиљана Бањанин, нове податке о Миличићевом животу до 1915. године у раду Бојана Ђорђевића. Из Архива Јова Вујошевића најновије чињенице о Миличићевом мистериозном нестанку доноси Оливера Поповић. Персида Лазаревић пише на италијанском језику о феномену усамљености и острвске књижевности анализирајући Миличићеву *Хронику йоїџоулої оџїрва* (1928), у којој је несумњив уплив личног искуства родног завичаја.

Овај темат је мали осврт на Миличићево дело коме смо посветили и научни скуп који је одржан 2. 6. 2017. у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић” и Институту за књижевност и уметност у Београду. Најширој јавности већ је доступан готово целокупан опус Сибета Миличића у дигитализованом облику на сајту Универзитетске библиотеке и Каталог изложбе, коју су приредиле Светлана Шеатовић, Сања Роић и Наташа Матовић. Сложеније одговоре о судбини и делу Сибета Миличића даће предстојећи интердисциплинарни зборник радова.

Светлана Шеатовић